

Köyde çocuk olmak...

Öznur ŞAHİN

Köy Enstitülü büyük yazar Fakir Baykurt'un Yandım Ali'siyle yazarın çocukluğuna, üstelik ışıklı mağaza vitrinlerinde, asfalt sokaklarda ya da parlak televizyon ekranlarında göremeyeceğiniz bir çocukluğa tanıklık etmeye ne dersiniz?

Çocukluk, biraz oyunlar, düşler, hayali arkadaşlar, çizgi filmler ile şekerkemeler, biraz da büyüünce hakkında hatırlananlar, konuşulanlar demek. O sade, dolambasız, hayallerin bile çok gerçek olduğu çocukluğa her geri dönüş, kimi zaman yitirilenlerin arayışı gibi. Kimi zaman da geçmişe bir selam gönderme. "Bir yanım hep çocuk kaldı," diyor Fakir Baykurt'un *Yandım Ali*'siyle onun çocukluğuna, üstelik ışıklı mağaza vitrinlerinde, asfalt sokaklarda ya da parlak televizyon ekranlarında göremeyeceğiniz bir çocukluğa tanıklık etmeye ne dersiniz?

Fakir Baykurt'un çocukluğu başka bir çocukluk. Bugünün ışıltılı dünyasından eser yoktur. Çocukların oynadığı oyunlar, kurduğu dünyalar, bugünün büyük kentlerinde yaşayan çocukların dünyasından başkadır. Çünkü Fakir Baykurt köyü anlatır. Köy yaşamını, köylüyü, kurları, tarlaları, yılanları, koyunları, karpuzları, kavunları anlatır. *Yandım Ali*'de karpuzların, kavunların isimleri vardır: Narkabuğu, Akturalı, Sarıgönlü, Büzgülü, Bıyıklı...

Fakir Baykurt, Köy Enstitülü bir yazar. Köy Enstitüleri, 1940-1954 yılları arasında, köylerde okuma yazma oranını artırmak için bir Cumhuriyet projesi olarak hayata geçirilmiştir. Enstitülerden mezun olan öğretmenler, tekrar köylerine dönerek köylüye okuma-yazma öğretmişler. Köy Enstitülü yazarların, Türk Edebiyatı'na en önemli katkısı hiç şüphesiz köyün "içeriden" anlatılması olmuştur. Bir başka deyişle, Enstitülü yazarlar köyü ve köylüyü, medeniyet nosyonu bağlamında ile ricilik ve gericilik karşılığı üzerinden anlatmak yerine, yaşadıkları gerçeklik üzerinden anlatmışlardır. Güneşli Kitaplığı'nın "Köprü Kitaplar" dizisinden çıkan *Yandım Ali* romanında da köy, Tahir adlı henüz okula başlamamış küçük bir çocuğun gözünden yansıtılır.

Tahir'in, köyde Kara Veli Dayı olarak tanınan babası, "Kimseye kopturma aman oğlum! Olmuyor olmuyor diyenler görsün, gözlerinin çayırı açılınsın!" diyerek Tahir'i bos-

satın başında bırakır gider her sabah. Tahir, babasının sulanmadan kavun-karpuz yetiştirdiğini köylüye ispatlamak için gözü gibi sakındığı bostanda bekçilik yaparken Yandım Ali'yle arkadaş olur. Yandım Ali de dağlarda çobanlıklar yapar. Tahir'in gözünde, Yandım Ali akıllı, cesur ve iyi yürekli bir kahraman gibidir. Alabildiğine geniş kırlarda, yalnız başına bostanı bekleyen Tahir, babasına belli etmeden Yandım Ali'yle "bir kavun, bir koyun; bir karpuz, bir kuzu" pazarlığına girer. Yandım Ali her geldiğinde ona verdiği karpuz ve kavunlara karşılık, bir gün annesine ve babasına gururla göstereceği koyun sürüsünün hayallerini büyütür. Bu sırada, kırlarda dolaşan, başka köylerden köylülerle de tanışır. Komşu köyden çoban Gök Sultan'la böyle arkadaş olur. Sonra

bir gün Yandım Ali'nin ortadan kaybolduğunu anlar! Tahir arkadaşları, çok sevdiği ailesi, bostanı, kuzuları, koyunları ve hayalleriyle aslında kendi cennetinde yaşadığını, Yandım Ali gördüğünü anlar.

Yandım Ali, Tahir'in çocukluğundaki umudun adı. *Yandım Ali* dostluğu, paylaşmayı, sevgiyi yücelten bir roman. Bize küçük Tahir'in gözünden sevgi dolu kocaman bir dünya açıyor. Tahir'le beraber bostanda sıkılacağımızı zannederken, onun Yandım Ali ile değişen dünyasına, oyunlarına, dostluğuna, sevgisine biz de ortak oluyoruz. Akşamları *talvar*'da babasıyla yaptığı sohbetlere, babasının onu okutacağı, çarşadan şapka, çizme, ceket, pantolon alacağı düşlerine biz de dalyoruz. Fakir Baykurt'un dil ve kurgudaki ustalığıyla roman akıp giderken, yeni sözcükler de öğreniyoruz. Romanın hemen sonunda bizi bekleyen mini bir sözlük var. Bu sözlüğü açtığımızda, "talvar"ın, "Tarla başına ağaçtan yapılmış, üstü kapalı bekleme ve yatak yeri; çardak" olduğunu öğreniyoruz. Fakir Baykurt'un dil konusundaki yetkinliğine, bir de Tahir'in büyüklerinden duyup öğrendiği türküler eklenince, *Yandım Ali* ritmini, söz ve sesin müthiş uyumuyla tamamlıyor. Uzun lafın kısısı, *Yandım Ali* resimleriyle gözümüzü, türkülerle kulağımıza ve diliyle gönlümüze hitap etmeyi başarıyor.

Yandım Ali
Fakir Baykurt
Resimleyen: Oya Katoglu
Güneşli Kitaplığı, 152 sayfa

